

Informe

Sessió de *codisseny*

Bages Ciència Ciutadana: un abordatge participatiu per a afrontar els reptes de l'envelliment en entorns rurals

SCIENCE FOR CHANGE

Desembre, 2023

Resum

Aquest informe presenta els resultats d'una sessió de codisseny amb persones d'edat avançada per identificar problemàtiques que representa l'envelliment en zones rurals a la comarca del Bages - tot identificant reptes, desafiaments i propostes de millora. Aquesta sessió forma part del projecte [Bages Ciència Ciutadana](#) i és un encàrrec per part de la [Fundació Universitària del Bages](#) (FUB) - Campus Manresa de la UVic-UCC - a l'empresa [Science For Change](#). El projecte [Bages Ciència Ciutadana](#) busca impulsar un model de participació col·laborativa de ciència ciutadana, per a obtenir dades de recerca i una posterior proposta de solucions enfocades a abordar els problemes i necessitats associades a l'envelliment en entorns rurals. Aquest projecte està finançat per la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología del Ministerio de Ciencia e Innovación amb número de contracte FCT-22-18118.

El present informe inclou una descripció dels resultats de la sessió de codisseny, la seva anàlisi posterior, conclusions i mirades cap a possibles línies de recerca, així com reflexions a futur per la continuïtat de projectes que fomentin la ciència ciutadana a la comarca del Bages i lligades al Festival Internacional de Cinema Social de Manresa.

Index

Resum	1
Introducció	4
Desenvolupament de la sessió	5
Data, hora i lloc	5
Ideació, dinamització i suport	5
Persones participants	5
Perfil de les persones participants	5
Objectius	6
Disseny i descripció de la sessió	6
Procés de disseny de la sessió	7
Fase 1. Identificació de reptes	7
Fase 2. Codisseny de solucions	8
Resultats de la sessió	9
Fase 1. Identificació de reptes	9
Grup Vermell	9
Grup Verd	11
Resultats de la Fase 1 per àrees temàtiques	12
● Serveis Socials i de Salut	12
● Benestar Emocional	13
● Vulnerabilitat	13
● Vida Social	13
● Vida Familiar	13
● Economia	14
● Oci i Diversió	14
● Gènere	14
● Formació	14
Fase 2. Codisseny de solucions	14
Grup Vermell	14
Grup Verd	16
Resultats de la Fase 2 per àrees temàtiques	17
● Serveis Socials i de Salut	17
● Benestar Emocional	17
● Vulnerabilitat	17
● Vida Social	18
● Economia	18
● Oci i Diversió	18
● Formació	18
Conclusions	19
Reflexions a futur	22

Annex	23
1) Agenda i guió de la sessió	23
2) Mapes de treball	25
2.1. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes	25
2.2. Mapa de treball Fase 2: Recerca de solucions	26
2.3. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes (Grup Vermell)	27
2.4. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes (Grup Verd)	28
2.5. Mapa de treball Fase 2: Codisseny de solucions (Grup Vermell)	29
2.6. Mapa de treball Fase 2: Codisseny de solucions (Grup Verd)	30

Introducció

La temàtica que ens ocupa en el present informe tracta els **reptes de l'envelliment en zones rurals a la comarca del Bages**. A Catalunya, el [Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural](#) ha publicat [l'Observatori del Món Rural 2022](#), un conjunt d'indicadors anuals que permeten copsar d'una ullada el dinamisme del món rural català i la seva evolució respecte de l'urbà. Les dades demogràfiques del 2022 destaquen el **creixement positiu de la població rural**. Aquest creixement en l'entorn rural, va acompanyat d'una **disminució de la població estrangera en aquest àmbit**. **L'envelliment continua essent una realitat al món rural, amb una major presència d'homes respecte de l'entorn urbà en les franges d'edat més avançada**. Aquest dèficit de dones provoca que el model tradicional d'atenció a la gent gran, que descansava sobre les dones i les filles, sigui inviable. Cal reflexionar sobre si és possible complir les expectatives de les persones d'edat avançada que hi viuen, i també sobre el paper que els homes poden tenir com a cuidadors en aquestes regions (Elizalde-San Miguel, 2018)¹. Pel que fa al **gènere**, la població nouvinguda al món rural també és més masculinitzada que al món urbà, fet que no contribueix a la paritat entre sexes. **El nombre d'afiliats a la Seguretat Social ha augmentat considerablement en els nuclis rurals i l'atur ha disminuït** fins a arribar a una taxa registral en les zones rurals del 8,5%. Quant a l'activitat agrària, augmenta una mica el nombre d'indústries agroalimentàries en l'àmbit rural i urbà, i també s'han incorporat 68 joves més al sector agrari. L'observatori també recull en **positiu la valoració dels serveis de salut, on el grau de satisfacció continua superant l'urbà**. També és destacable **l'increment dels estudiants universitaris** per cada 1.000 habitants amb comarca de residència familiar rural, que continua creixent.

Si ens endinsem una mica més en els reptes, necessitats i expectatives de les persones d'edat avançada, segons l'estudi d'Elizalde-San Miguel, trobem que **les persones grans s'estimen més estar-se a casa quan envelleixen i valoren molt positivament l'autonomia que aquesta decisió representa** per a les seves vides, encara que això impliqui viure sols. En canvi, veuen amb un cert recel altres opcions com són les residències o l'alternativa tradicional de conviure amb algun dels fills/es. **A les zones rurals, el desig de continuar vivint a la casa familiar té un significat especialment important**, ja que contribueix a mantenir el valor simbòlic que té per als seus estadants mantenir una identitat comuna i compartida; un sentiment d'arrelament que és important tant des del punt de vista individual, per al benestar de cada persona gran, com des del punt de vista social i col·lectiu, ja que el fet de quedar-se als entorns rurals contribueix a la supervivència d'aquestes zones. D'altra banda, quan les necessitats d'atenció comencen a aparèixer i sobrevé la dependència en un grau més o menys intens, la gent gran diu que els cuidadors que consideren ideals són els familiars directes (Elizalde-San Miguel, 2018).

La Comarca del Bages està situada al centre de Catalunya, i la componen 30 municipis, dels quals 11 són d'entorn rural. La seva capital és la ciutat de Manresa. Actualment, **un dels reptes més importants als quals s'enfronta la ciutadania de la comarca, és l'envelliment i el sobreenvelliment poblacional**. És per aquest motiu que la [Fundación Universitaria del Bages](#) (FUB) - Campus Manresa de la UVic-UCC lidera el projecte [Bages Ciència Ciutadana](#), per tal d'impulsar un model de participació col·laborativa de ciència ciutadana, per a obtenir dades de recerca i una posterior proposta de solucions enfocades a abordar els problemes i necessitats associades a

¹ La publicació es pot consultar en aquest enllaç: <https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca/-/el-envejecimiento-en-el-mundo-rural>

l'envelliment en entorns rurals. En una primera fase d'“Escolta”, s'ha realitzat la captació i participació de la ciutadania - en concret, persones d'edat avançada que viuen en entorns rurals del Bages. En el marc del [Festival Internacional de Cinema Social de Catalunya](#) (CLAM), el 16 d'octubre de 2023, amb el suport de la projecció de la pel·lícula “[Dersu Uzala](#)”, com a inspiració per a les dinàmiques posteriors, es proposa la identificació de reptes i codisseny de propostes de millora per a l'envelliment. Per a dur a terme aquesta dinàmica, la Fundació Universitària del Bages ha comptat amb la col·laboració de l'empresa [Science For Change](#) (SFC), responsable del disseny i implementació de dinàmiques participatives i de cocreació en les quals es van tenir en compte criteris d'inclusivitat, particularment amb les persones d'edat avançada participants. Aquesta activitat s'ha dut a terme amb la col·laboració de [Sant Andreu Salut Fundació Privada](#) (SAS).

En els apartats següents, es presenta el desenvolupament de la sessió de codisseny, els resultats de la sessió amb relació als reptes de l'envelliment en zones rurals identificats, les seves propostes de millora, així com les conclusions de la sessió.

Desenvolupament de la sessió

Data, hora i lloc

16 d'octubre de 2023, entre les 11:00 i les 16:00.

A les 11:00 es realitza la projecció de la pel·lícula Dersu Uzala d'Akira Kurosawa (1975).

Posteriorment, s'ofereix un dinar a les persones participants en la sessió de codisseny.

De 14:00 a 16:00 es du a terme la sessió de codisseny.

Tota la seqüència de l'activitat s'ha realitzat en els espais dels Cines Bages Centre; Camí dels Trullols, s/n, 08243 Manresa, Barcelona.

Ideació, dinamització i suport

Ideació: Nora Salas Seoane, Agostina Bianchi, Blanca Guasch, Heloïse Vilaseca (Science For Change).

Dinamització: Nora Salas Seoane, Agostina Bianchi, Héroïse Vilaseca (Science For Change).

Suport a la dinamització i representants del projecte Bages Ciència Ciutadana: Maria Lluïsa Sort i Jullieth Suárez Guevara (FUBages - UMANresa).

Persones participants

13 persones, 9 dones i 4 homes d'entre 65 i 75 anys.

Perfil de les persones participants

De les persones que van participar en la sessió, la majoria són habitants de la Comarca del Bages. Van participar també algunes persones interessades en el tema de l'envelliment en zones rurals que habiten a la ciutat de Barcelona.

D'entre les persones participants que viuen a la Comarca del Bages, la majoria resideix en cases en entorns rurals que estan a menys d'1 km de distància de les persones veïnes més pròximes. Altres persones viuen en municipis rurals o pobles i altres tenen tant habitatge en pobles com en entorns més rurals, però viuen la major part del temps en aquests.

Gran part de la ciutadania participant, són persones jubilades i també estudiants de la FUB. També varen participar persones que treballen en el Departament de Salut a Barcelona i persones que treballen en l'àrea de la recerca i la innovació a Manresa.

Objectius

La sessió de codisseny va comptar amb els objectius que es detallen a continuació i va ser dissenyada per donar compliment a aquests:

01. Promoure la **participació de la ciutadania** en el debat sobre les **problemàtiques que representa l'envelliment en zones rurals**, identificant reptes i desafiaments.

02. Desenvolupar a través de metodologies participatives i de cocreació **possibles solucions als reptes identificats** per part de les persones participants.

03. Incloure la **perspectiva de la ciutadania** en el procés de transferència de coneixement des de la societat a la **recerca en ciència ciutadana**.

Disseny i descripció de la sessió

Es dissenya una **sessió de codisseny en format presencial** d'una durada de 2 hores comptant amb la informació prèvia següent:

- El nombre de persones participants indicat inicialment ha estat de 24 persones (amb possibilitat que fossin més o menys en funció de l'assistència).
- Es parteix d'un perfil de participants d'edat avançada de la comarca del Bages (amb possibilitat de participació d'altres perfils que volguessin quedar-se a la sessió després del visionament de la pel·lícula al Festival CLAM). La sessió ha tingut en compte criteris d'inclusivitat per la possibilitat d'assistència de persones amb alguna restricció de coneixement tecnològic, d'escriptura o de moviment, per tal d'assegurar un disseny inclusiu de la sessió.
- La sessió té lloc després d'una projecció de cinema dins del marc del Festival Internacional de Cine Social de Manresa (CLAM); consecutiva a un dinar al qual es convida a les persones participants en la sessió. L'horari previst és de les 14:00 a les 16:00.
- Les característiques de l'espai per desenvolupar la sessió queda per definir.

És amb aquestes primícies que es treballa inicialment en el disseny de la sessió.

Per tal d'enfocar la sessió, s'han definit els dos reptes principals següents en coherència amb els objectius esmentats més amunt:

- 1) Identificar reptes de l'envelliment en zones rurals a la comarca del Bages.
- 2) Codissenyar solucions/propostes de millora a aquests reptes.

Procés de disseny de la sessió

L'Àrea de Salut de Science For Change, conjuntament amb la seva Àrea de Codisseny, han codissenyat la present sessió per donar compliment als objectius esmentats. En concret, necessitàvem la **generació de dinàmiques participatives que motivessin a les persones participants d'edat avançada a expressar les seves idees i inquietuds en relació amb els reptes de l'envelliment en zones rurals.**

Per trencar el gel a les sessions participatives amb persones desconegudes, se sol començar amb una activitat o proposta més lleugera i entretinguda. En aquesta sessió es planteja a través d'una qüestió llençada a les persones participants per tal d'acompanyar les seves presentacions (nom i on habiten): "Quin *superpoder* t'agradaria tenir?". Aquest exercici ens permet, d'una banda, portar a les persones participants en el món de la imaginació, i, de l'altra, recollir algunes de les seves preocupacions, que poden relacionar-se amb la problemàtica de la sessió: per exemple, el desig de teletransportar-se (una de les respostes a la sessió) pot tenir a veure amb la sensació d'aïllament.

En el moment de dissenyar la sessió no es posseïa un coneixement detallat del perfil de les persones participants (nivell d'independència, mobilitat, nivell educatiu, edat, etc.). Per tal de no limitar el seu involucrament, es va pensar en una dinàmica en la qual no haguessin d'escriure en *post-its* sinó simplement **situar adhesius de colors** per a indicar el nivell de satisfacció o dificultat en cadascuna de les àrees proposades per **ajudar-nos a pensar en els reptes de l'envelliment en zones rurals a la vida quotidiana.** Amb la finalitat de fomentar la inclusivitat i de no limitar la participació, es va idear una dinàmica en la qual es realitzés una activitat amb les mans, però que no impliqués que les persones haguessin d'escriure (pensant en problemàtiques de tremolors, presents sovint en edats avançades). Atès que es preveia que la majoria de les persones participants serien d'edat avançada, es va posar especial èmfasi a **fomentar un ambient de diàleg amb temps relaxats, evitant una agenda saturada** d'activitats i amb temps atapeïts. En línia amb aquests objectius, les facilitadores van ser les que varen recollir per escrit les aportacions que van anar sorgint en la conversa i es van oferir *post-its* com a alternativa per a les persones que se sentissin millor expressant-se per escrit.

A continuació, es descriuen les dues fases en les que es va dividir la sessió de codisseny:

Fase 1. Identificació de reptes

Durant la primera part de la dinàmica, Fase 1 - Identificació de Reptes, es va presentar una "**Roda de la Vida**" (veure [mapa de treball Fase 1 en annex](#)). Pel disseny d'aquesta fase, ens hem inspirat en la Roda de la Vida, creada originalment per Paul J. Meyer, un pioner en desenvolupament personal i professional. Es tracta d'una eina visual de *coaching* personal que **facilita l'obtenció d'una visió gràfica dels aspectes que componen la nostra vida i el grau de satisfacció i equilibri respecte a ells.** En el nostre cas, hem dissenyat una roda més adaptada a la tipologia de persones i els àmbits d'interès de l'estudi, així com hem decidit treballar de forma conjunta en una única roda per tal d'adjuntar en una mateixa eina visual les impressions i tenir una visió més global. L'objectiu d'aquesta dinàmica ha estat que les persones participants identifiquin reptes amb relació a l'envelliment en zones rurals. Es varen proposar **8 àrees per englobar els àmbits de la vida de les persones d'edat avançada amb possibilitat d'incloure noves àrees per part d'aquestes persones:**

- *Família*
- *Vida social*

- **Oci i diversió**
- **Salut física**
- **Benestar emocional**
- **Serveis socials i de salut**
- **Economia**
- **Vulnerabilitat**

La dinàmica consisteix en el fet que les persones participants situïn adhesius segons el grau de satisfacció i dificultats que trobin en cadascuna d'aquestes àrees. A continuació, s'observa la roda obtinguda per tal de destacar el grau de satisfacció general o parcial en les diferents àrees. Posteriorment, es procedeix a conversar sobre aquelles àrees que estan pitjor puntuades per tal de profunditzar i acabar de definir amb més detall els reptes.

Fase 2. Codisseny de solucions

L'objectiu de la segona part de la dinàmica, Fase 2 - Cocreació de solucions als reptes identificats durant la Fase 1, és el **codisseny de solucions/propostes de millora als reptes mencionats**. A tal efecte, es va utilitzar un mapa de treball amb una pregunta disparadora en el centre: **“Quines solucions pensem per a afrontar les problemàtiques de l'envelliment en zones rurals?”**. Es va triar la **tècnica del collage** com a mitjà per a plasmar aquestes solucions al voltant de la pregunta (veure [mapa de treball Fase 2 en annex](#)). La **tècnica del collage** consisteix a combinar diferents elements externs sobre un suport de paper. Normalment, es tracta de retalls de revistes, fotografies, etc. Els motius de la tria d'aquesta eina metodològica van en la línia dels esmentats en l'elecció de les dinàmiques de la Fase 1. A continuació esmentem les possibilitats que ofereix el **collage**:

- **Afavoreix la creativitat:** la part automàtica de selecció d'imatges connecta directament amb el subconscient i és una forma senzilla de començar a crear. El **collage** permet treballar en dues dimensions, el que facilita l'obertura de les persones que no han fet treballs artístics i millora la creativitat.
- **Afavoreix la inclusivitat:** contribueix a evitar que les persones se sentin limitades en la seva expressió i fomenta el diàleg. Gràcies a la simplicitat i flexibilitat que ofereix, el **collage** és una tècnica apta per a totes les persones que permet treballar facilitant així l'obertura i millorant la creativitat.
- **Afavoreix la col·lectivització del coneixement:** Es poden fer **collages** col·lectius en els quals cada persona participant aporta alguna cosa al total que tenen resultats excel·lents per al grup.
- **Afavoreix la simplicitat:** Per a desencadenar la creativitat i la pluja d'idees manual, normalment n'hi ha prou amb una discreta consigna per part de les facilitadores, que a més gestionen el temps (però només quan hi hagi alguna posició o aspecte tècnic que obstaculitzi el procés), i una certa quantitat de retoladors de colors, icones i símbols, fotos o revistes.

En el cas de la sessió dissenyada en el marc del projecte, s'ha escollit material en relació amb les àrees treballades en la Fase 1 (salut, transport, famílies, oci, etc.) així com material sense relació directa per tal d'afavorir la diversitat d'idees i pensament. També es proporciona **post-its** i retoladors per poder escriure. Cada persona disposa d'un temps personal per crear els **collages** i a continuació es comparteixen les solucions aportades a la resta del grup per continuar sumant amb propostes

conjuntes. Les facilitadores recullen un cop més les informacions que es generen a través dels debats i diàlegs que sorgeixen en el moment de compartir.

Resultats de la sessió

Les **persones participants en la sessió van ser 13 persones**, per tant, vàrem formar finalment **2 grups de treball** per a implementar la sessió. Els anomenarem el **grup vermell i el grup verd**.

En el grup vermell, comptem amb 7 persones participants. Cal destacar que es tracta d'un grup de treball que ha sigut molt participatiu de forma global. En la Fase 1, totes les persones han participat en la ubicació dels adhesius, i en la Fase 2 s'han dedicat a la creació dels *collages*.

Pel que fa al grup verd, hi ha hagut 6 persones participants. El grup verd també ha estat molt participatiu, destacant la participació més elevada de dues persones al grup. La grandària del grup i el disseny de les dinàmiques han permès que la facilitadora pogués donar paraula a cada persona participant per poder recollir les seves visions durant la sessió.

Durant les dinàmiques de presentació de les persones participants, i com a preàmbul, destaquen les temàtiques següents, seguint la pregunta sobre “quins superpoders t'agradaria tenir?”:

- Cancel·lar el soroll de motos i cotxes,
- Saber què pensen les persones d'edat avançada,
- Poder viatjar més ràpidament entre municipis de zones rurals.
- També sorgeixen comentaris sobre la voluntat que l'administració entengui les dificultats del món rural i que faciliti solucions.
- Per últim, que es facin més co-allotjaments per a la gent d'edat avançada.

A continuació, presentem els resultats de les Fases 1 i 2 de la dinàmica participativa.

Fase 1. Identificació de reptes

Com es podia preveure, en tots dos grups, la quantitat de reptes identificats per les àrees proposades no van ser els mateixos ni entre àrees ni entre els dos grups. En algunes de les àrees presentades, les persones participants no van expressar trobar tants desafiaments o reptes com en altres amb relació a l'envelliment en zones rurals, per la qual cosa es va aprofundir més en aquelles sobre les quals es va generar debat. A més a més, les dinàmiques que es van generar varen ser lleugerament diferents tot adaptant-se als grups i les persones participants. En el cas del grup vermell, totes les persones participants van poblar el mapa de treball amb adhesius i posteriorment es varen comentar els reptes més rellevants ([veure mapa de treball Fase 1 del grup vermell en Annex](#)). En canvi, en el grup verd, es va procedir a fer un torn de paraula on cada persona expressava els reptes de cada àrea segons la seva experiència i se li donava una puntuació a aquella àrea concreta en relació a les necessitats sorgides de forma grupal. D'aquesta forma, els mapes de treball són diferents entre els dos grups ([veure mapa de treball Fase 1 del grup verd en Annex](#)). Així i tot, els resultats dels dos grups ens mostren els reptes de l'envelliment en entorns rurals seguint les àrees mencionades i tenint en compte les opinions i experiències en primera persona de persones d'edat avançada. A continuació, es descriuen les troballes dels dos grups, vermell i verd.

Grup Vermell

A continuació es presenta la informació referent al grup vermell.

En la taula següent, es descriuen els reptes descrits per les persones participants en les àrees més predominants: **Serveis socials i de salut, Vida Social i Vulnerabilitat.**

Taula 1. Reptes de l'envelliment identificats pel grup vermell.

GRUP VERMELL	
<p>Serveis socials i de salut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Els serveis de salut, 10 anys enrere, eren millors i de més fàcil accés. • L'accés a aquests serveis sempre resulta molt complicat i burocràtic. • Falta de planificació en salut en relació amb els canvis que s'estan produint en la corba demogràfica. No es considera l'augment de la població de persones grans a l'hora de pensar en els serveis. • Els serveis no estan adaptats a les necessitats de les persones d'edat avançada. • Falta de personal. • Els serveis de salut pública estan desbordats, s'observa una gran manca de recursos. És per això que es fa molt difícil aconseguir un primer contacte quan sorgeix la necessitat. • Grans diferències en els serveis socials i de salut dins i fora de Manresa. En les zones rurals les cases estan disseminades i això dificulta molt més l'accés. • Falta de proactivitat de les persones a càrrec d'organitzar aquests serveis i a vegades també de les persones que treballen en aquests. • Falta de coordinació entre les necessitats de salut i les socials. Si poguessin treballar en conjunt, moltes coses serien més fàcils de solucionar.
<p>Vida social</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • La possibilitat de tenir una vida social activa depèn del nivell de dependència, per la qual cosa existeix preocupació sobre el moment en el qual ja no puguin conduir o desplaçar-se pels seus propis mitjans.
<p>Vulnerabilitat</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • L'avanç de les noves tecnologies i de la modalitat en línia en molts aspectes de la vida quotidiana fa que per a les persones grans sigui difícil realitzar uns certs tràmits o gestions.

Grup Verd

A continuació es presenta la informació referent al grup verd. En aquest grup, les persones participants van proposar anar d'àrea en àrea comentant els reptes que eren significatius per elles. Es va posar un sol adhesiu per àrea en consens amb les persones del grup i posteriorment es van comentar els diferents reptes identificats en cada àrea. També es va proposar afegir dues noves àrees: una de **Formació**, i una altra de **Gènere**.

En la taula següent, es descriuen els reptes més rellevants comentats per les persones participants en les àrees més predominants.

Taula 2. Reptes de l'envelliment identificats pel grup verd.

GRUP VERD	
<p>Serveis socials i de salut</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Falta de serveis en el món rural.• Dotar de més pressupost perquè professionals de la salut no marxin lluny de les zones rurals a treballar.• Demanen que es tingui en compte una salut inclusiva segons les necessitats de les persones i no només pensant en els tòpics de les persones d'edat avançada.• No hi ha una xarxa organitzada de transport per a arribar des del món rural als serveis necessaris.
<p>Benestar emocional</p> 	<ul style="list-style-type: none">• El sentiment de solitud no se sol compartir entre persones d'edat avançada. Es proposa potenciar el voluntariat com a eina per a millorar la solitud. Hi ha persones amb problemes de mobilitat que estan molt soles en el seu dia a dia.
<p>Vulnerabilitat</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Falta d'ajudes en relació amb l'adaptació als habitatges rurals a les necessitats de les persones d'edat avançada. Per exemple, facilitant les ajudes per a instal·lar escales mecàniques en cases on les habitacions dormitori estan a la planta de dalt.
<p>Vida social</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Falta d'espais de socialització en les poblacions més rurals. Les persones surten, van al camp, però els falten espais per a socialitzar més enllà dels bars dels pobles. En alguns llocs sí que es promouen més excursions. A Manresa, aquests temes sí que estan resolts gràcies, per exemple, als casals de gent gran.
<p>Vida familiar</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Indiquen que en el món rural pares i fills/es tenen un vincle més gran - de vegades aquests dedicant-se professionalment a tasques agràries, per exemple.

	<ul style="list-style-type: none"> • Identifiquen el repte d'instal·lar-se en el món rural per a noves famílies - per exemple persones de ciutat que s'adapten als pobles arran de la pandèmia.
Economia 	<ul style="list-style-type: none"> • Necessitat de tenir millors pensions tant en la capital, Manresa, com en zones rurals. La cotització en el món agrari acostuma a donar una pensió d'uns 800€ i en el cas de dones vídues que no hagin treballat, és d'uns 500€ - totes dues insuficients per a viure bé.
Gènere	<ul style="list-style-type: none"> • Es promou que hi hagi una nova àrea de gènere en el gràfic arran de l'àrea anterior, ja que les dones tenen desavantatges donats els seus rols de gènere en aquestes generacions.
Formació	<ul style="list-style-type: none"> • Es promou que hi hagi una nova àrea de formació diferenciada de la d'oci. Apunten la necessitat de no ser tractats/es com a nens o nenes, sinó com a persones adultes grans i que hi hagi activitats per a la seva edat més relacionades amb la formació i no amb l'entreteniment (en universitats, associacions de veïns i veïnes, conservatoris, etc.). Necessitat de reconèixer que les persones d'edat avançada poden continuar formant-se.
Oci i Diversió 	<ul style="list-style-type: none"> • Coincideixen en l'enfocament inadequat per a la gent d'edat avançada. Indiquen que sovint les activitats estan pensades per a millorar la seva salut, però no per a gaudir de la vida - com un passeig per la naturalesa, per exemple - en comptes d'haver de caminar perquè són grans.

Resultats de la Fase 1 per àrees temàtiques

En aquest apartat, procedim a fer un resum dels resultats dels dos grups per àrees temàtiques. D'aquesta forma, podem identificar els reptes per àrees amb les idees, opinions i experiències recollides per part dels dos grups en primera persona.

• Serveis Socials i de Salut

Respecte als serveis socials i de salut, en línies generals, les persones participants opinen que els **serveis socials i de salut haurien de millorar en diversos aspectes de cara a l'atenció a les persones d'edat avançada**. En primer lloc, es detecta una manca de planificació en salut en relació amb els canvis que s'estan produint en la corba demogràfica (amb el creixement de les persones d'edat avançada), així com una manca de proactivitat de les persones a càrrec d'organitzar aquests serveis. Consideren que no es té prou en compte l'augment de la població de persones grans a l'hora de pensar en les necessitats dels serveis. A més a més, es detecta una manca de coordinació entre les necessitats de salut i les socials en l'atenció als serveis. Si els serveis poguessin treballar de forma més coordinada, hi hauria solucions més holístiques a problemes en l'envelliment. Les persones participants demanen que es tingui en compte una salut inclusiva segons les necessitats

de les persones i no només pensant en els tòpics de les persones d'edat avançada - d'aquesta forma, activitats com la present ajudarien a fer arribar missatges en primera persona per al codisseny de solucions als problemes de l'envelliment centrades en les persones.

S'observen diferències en relació amb els serveis al món rural i al món urbà (dins i fora de Manresa). En les zones rurals les cases estan disseminades i això dificulta molt més l'accés. No hi ha una xarxa organitzada de transport per a arribar des del món rural als serveis necessaris, que a vegades només se situen al món urbà. En relació amb els serveis, expressen que eren millors anys enrere, de major qualitat i amb millor accés. Descriuen aquest accés com massa burocràtic. Els serveis de salut pública estan desbordats i s'observa una gran manca de recursos - sobretot manca de personal sanitari en entorns rurals. És per això que es fa molt difícil aconseguir un primer contacte quan sorgeix la necessitat. Apunten a la necessitat de dotar de més pressupost perquè professionals de la salut no marxin lluny de les zones rurals a treballar. Aquesta és l'àrea on les persones participants en la sessió de codisseny identifiquen més reptes en els dos grups.

- **Benestar Emocional**

En aquesta àrea, es parla de les **necessitats de pal·liar els sentiments de solitud que apareixen en les persones d'edat avançada**. Es comenta que el sentiment de solitud no se sol compartir entre persones d'edat avançada. Es proposa potenciar el voluntariat com a eina per a millorar la solitud, per exemple, a través de visites domiciliàries de professionals o persones voluntàries. Hi ha persones amb problemes de mobilitat que estan molt soles en el seu dia a dia. També sorgeix en una altra àrea les possibilitats de compartir amb persones joves, sigui a través de voluntariat o a través d'habitatges compartits.

- **Vulnerabilitat**

En relació amb la vulnerabilitat, es descriuen els següents aspectes. En primer lloc, les **dificultats amb les noves tecnologies en relació amb la bretxa digital**, que es fa més patent en edats avançades. En concret, en relació amb les dificultats per portar a terme activitats en línia o tràmits i gestions que necessiten per a la vida quotidiana que es necessiten fer a través de la web. En segon lloc, destaca la **manca d'ajudes en relació amb l'adaptació dels habitatges rurals a les necessitats de les persones d'edat avançada**. Per exemple, facilitant les ajudes per a instal·lar escales mecàniques en cases on les habitacions dormitori estan a la planta de dalt.

- **Vida Social**

A l'àrea de vida social, destaca la **possibilitat de mantenir una vida social activa en funció del nivell de dependència** en persones d'edat avançada. La possibilitat de tenir una vida social activa depèn del nivell de dependència, per la qual cosa existeix preocupació sobre el moment en el qual ja no puguin conduir o desplaçar-se pels seus propis mitjans per arribar a assistir a activitats a altres municipis, per exemple, o al seu propi si tenen dificultats físiques pel desplaçament. També apunten a una **manca d'espais de socialització en les poblacions més rurals**. Les persones surten, van al camp, però els falten espais per a socialitzar més enllà dels bars dels pobles. En alguns llocs sí que es promouen més excursions. A Manresa, aquests temes sí que estan resolts gràcies, per exemple, als casals de gent gran.

- **Vida Familiar**

A l'àrea de vida familiar, les persones comenten que en el món rural **pares i fills/es tenen un vincle més gran** - de vegades aquests dedicant-se professionalment a tasques agràries, per exemple.

També identifiquen el **repte d'instal·lar-se en el món rural de noves famílies** - per exemple persones de ciutat que s'adaptin als pobles arran de la pandèmia - i la seva adaptació al món rural.

- **Economia**

En relació amb l'economia, es detecta la **necessitat de tenir millors pensions tant en la capital, Manresa, com en zones rurals**. La cotització en el món agrari acostuma a donar una pensió d'uns 800€ i en el cas de dones vídues que no hagin treballat, és d'uns 500€ - totes dues insuficients per a viure bé.

- **Oci i Diversió**

A l'àrea d'oci i diversió, les persones coincideixen en el fet que l'**enfocament és sovint inadequat per a la gent d'edat avançada que es fa des de les iniciatives per gent gran**. Indiquen que sovint les activitats estan pensades per a millorar la seva salut, però no per a gaudir de la vida - com un passeig per la naturalesa, per exemple - en comptes d'haver de caminar perquè són grans.

- **Gènere**

Es detecta la necessitat d'incloure una nova àrea de gènere a la roda de la vida proposada a la sessió. En aquest sentit, es fa èmfasi en la desigualtat entre dones i homes, ja que les **dones tenen desavantatges donats els seus rols de gènere en aquestes generacions**. Per exemple, dones que s'han dedicat a la criança dels infants i que no tenen pensions que els ajudin a tenir una bona qualitat de vida. També comenten que dones que han estat tenint cura de diverses persones de la seva família durant la seva vida, ara no tenen a cap persona que se'n cuidi d'elles.

- **Formació**

S'inclou també una nova àrea de formació diferenciada a la d'oci i diversió. S'apunta a la necessitat de les persones d'edat avançada de no ser tractades com a nens o nenes, sinó com a persones adultes grans i que hi hagi **activitats per a la seva edat més relacionades amb la formació i no amb l'entreteniment** (en universitats, associacions de veïns i veïnes, conservatoris, etc.). S'apunta a la necessitat de reconèixer que les persones d'edat avançada poden continuar formant-se.

Fase 2. Codisseny de solucions

En aquesta secció, procedim a descriure els resultats de la Fase 2 - la recerca de solucions o propostes de millora a través de la tècnica del *collage*. L'activitat es va portar a terme de forma similar en els dos grups i de forma general, després de completar els *collages* de forma individual, es van compartir en cada grup les solucions proposades generant-se debats i diàlegs molt interessants que les facilitadores van recollir en notes. A continuació, els resultats dels dos grups es presenten en taules organitzades per àrees temàtiques com en el cas de la Fase 1 - Identificació de reptes.

Grup Vermell

Els *collages* ([veure mapa de treball del grup vermell a l'Annex](#)) van ser explicats oralment per les persones participants i es van recollir les següents propostes:

Taula 3. Codisseny de solucions per part del grup vermell.

GRUP VERMELL	
<p>Serveis socials i de salut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliar el contingent de carreres relatives a la salut per posar remei a la manca de professionals. • Crear nous llocs de treball en els sectors que siguin necessaris per a una major inclusió de les persones grans (per exemple: salut i administració pública). • Fomentar la comunicació entre els diferents agents. • Fomentar la bona fe i la voluntat política per a resoldre problemes. • Potenciar la recerca en gerontologia i neurociències.
<p>Economia</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Invertir diners en seguretat social i salut. • Invertir diners en la recerca en gerontologia i neurociències.
<p>Vida social</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Crear un servei de transport especial per a les persones que no poden desplaçar-se pels seus propis mitjans.
<p>Vulnerabilitat</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Conservar la modalitat telefònica per a la realització de gestions o tràmits administratius, ja que moltes persones no empen les noves tecnologies i la modalitat en línia. • Reforçar l'educació en noves tecnologies i mantenir també altres vies per a no deixar persones fos degut a la bretxa tecnològica. • Adaptar les noves tecnologies a les persones i les seves necessitats i no a l'inrevés - "Que no em trobi amb un robot en el futur".
<p>Oci i diversió</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Fomentar i revaloritzar oficis i activitats relacionats amb el fet d'estar a la naturalesa i que puguin ser realitzats per persones grans (per exemple pastor d'ovelles). • Promoure l'acceptació de les diferents cultures. • Promoure la realització de treballs manuals que transmetin calma així com la meditació.

- Adaptar les propostes d'activitats d'oci a diferents perfils "Tots som diferents, tenim diferents necessitats, i gaudim de coses diferents".

Grup Verd

Els collages ([veure mapa de treball del grup verd a l'Annex](#)) van ser explicats oralment per les persones participants i es van recollir les següents propostes:

Taula 4. Codisseny de solucions per part del grup verd.

GRUP VERD	
<p>Serveis socials i de salut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure trucades telefòniques per a les persones que se sentin en situacions de solitud - des dels serveis, des d'associacions o voluntariats. • També es podrien rebre cartes com antigament o mitjançant missatges de WhatsApp. • Promoure la millora dels sistemes de salut per a persones grans emprant noves tecnologies però adaptades a elles: trobar el mitjà involucrant a les persones.
<p>Economia</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Destinar més recursos a les necessitats de les persones d'edat avançada tenint en compte les seves experiències en primera persona, com en aquest taller. • Destinar més recursos a la recerca de les necessitats de la ciutadania per a poder ampliar el rang de recursos i serveis.
<p>Vida social</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure la transmissió de coneixement de persones d'edat avançada a persones més joves: la seva saviesa, la transmissió de valors, la història i la consciència social de Catalunya.
<p>Benestar emocional</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciar que les persones caminin soles, però sempre acompanyades. • Concepte de família-aprenentatge: connectar a persones d'edat avançada amb joves en masies. Existeixen ja algunes iniciatives al Bages.
<p>Oci i Diversió</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciar les passejades per la naturalesa apreciament la bellesa de la muntanya des del plaer sense que hagi de ser una activitat per a potenciar la teva salut. • Potenciar que les persones grans experimentin sensacions noves, moure's per a no tancar-se.

Formació

- Poder-te formar i il·lustrar més en aquesta etapa d'edat avançada.

Resultats de la Fase 2 per àrees temàtiques

En aquest apartat, procedim a fer un resum dels resultats dels dos grups en relació amb el codisseny de solucions/propostes de millora dels reptes per àrees temàtiques.

• Serveis Socials i de Salut

A l'àrea dels serveis socials i de salut, sorgeixen **diverses iniciatives per a la millora dels reptes de l'envelliment en zones rurals**. En general, es vol promoure la millora dels serveis tenint en compte les necessitats reals de les persones d'edat. En aquest sentit, s'està d'acord amb la inclusió de noves tecnologies que puguin facilitar certs aspectes de millora dels serveis - sempre adaptant l'ús de les tecnologies a les necessitats reals de les persones i tenint-les en compte de forma directa - incloent l'experiència de pacients en primera persona per a la millora dels serveis. Per tal de fomentar aquestes millores, es proposen diverses mesures: fomentar la voluntat política per tenir en compte els reptes de les persones grans; ampliar el contingent de carreres relatives a la salut per posar remei a la manca de professionals a les zones rurals; potenciar la recerca en gerontologia i neurociències aplicades a les persones d'edat; la creació de nous llocs de treball en els sectors que siguin necessaris per a una major inclusió de les persones grans (per exemple: salut i administració pública) i fomentar una major coordinació i comunicació entre els diferents agents de les administracions, en concret entre serveis socials i de salut, en aquest cas.

D'altra banda, i amb relació al **repte dels sentiments de solitud de les persones d'edat avançada**, es proposa promoure **iniciatives que sorgeixin dels serveis per a pal·liar aquestes dificultats**. Es proposa la promoció de trucades telefòniques per a les persones que se sentin en situacions de solitud. També sorgeix la idea de poder rebre cartes per part de les persones grans com antigament o mitjançant missatges de Whatsapp.

• Benestar Emocional

En aquesta àrea, destaquem la proposta d'iniciatives al **repte dels sentiments de solitud de les persones d'edat avançada**, com en el cas anterior. Un dels aspectes més rellevants del benestar emocional de les persones grans implica pal·liar els sentiments de solitud. Per tant, es proposen iniciatives, que poden sorgir tant dels serveis com de les **associacions o voluntariats, per tal d'oferir un major acompanyament a les persones d'edat avançada en la seva vida quotidiana**. També es proposa fomentar el **concepte de família-aprenentatge**: es tracta de connectar a persones d'edat avançada amb joves en masies de l'entorn rural. Existeixen ja algunes iniciatives al Bages que es podrien replicar a altres indrets de la comarca.

• Vulnerabilitat

En aquesta àrea, trobem mesures i **propostes de millora respecte a la bretxa digital**. Es proposa la conservació de la modalitat telefònica per a la realització de gestions o tràmits administratius, ja que moltes persones no empren les noves tecnologies i la modalitat en línia. Es proposa, tanmateix, el reforç de l'educació en noves tecnologies i mantenir també altres vies per a no deixar persones fos degut a la bretxa tecnològica. L'objectiu és adaptar les noves tecnologies a les persones i les seves

necessitats i no a l'inrevés. S'expressa la inquietud de trobar-se robots en comptes de persones en l'atenció a la ciutadania.

- **Vida Social**

En aquesta àrea, trobem les següents propostes: d'una banda, la **creació de serveis de transport especial** per a les persones que no poden desplaçar-se pels seus propis mitjans per donar compliment al repte de **mantenir una vida social activa**, que pot veure's afectat en funció del nivell de dependència de la persona. D'altra banda, sorgeix la idea de **promoure la transmissió de coneixement de persones d'edat avançada a persones més joves**: la seva saviesa, la transmissió de valors, la història i la consciència social de Catalunya - i així fomentar també la interacció social entre persones de diverses generacions.

- **Economia**

En relació amb l'economia, es coincideix en la necessitat de **destinar més recursos per la millora dels reptes de l'envelliment esmentats**. Per exemple, invertir **recursos en els serveis de salut i socials**, com també en la **recerca** en gerontologia i neurociències aplicades a les persones d'edat avançada. Es posa èmfasi en destinar més recursos per la recerca de les necessitats de les persones d'edat avançada tenint en compte les seves experiències en primera persona, com en aquest taller, a través del codisseny o l'experiència de pacients i que puguin arribar a decisors/es polítics i així poder ampliar el rang de recursos i serveis adaptats a les persones d'edat.

- **Oci i Diversió**

En aquesta àrea, es fan **propostes de millora amb relació a la cartera de serveis d'oci i diversió per les persones d'edat avançada**. Es comenta la necessitat d'adaptar les propostes d'activitats d'oci a diferents perfils de persones "Tots som diferents, tenim diferents necessitats, i gaudim de coses diferents". Es proposa, per exemple, potenciar les passejades per la natura apreciand la bellesa de la muntanya des del plaer sense que hagi de ser una activitat per a potenciar la teva salut. També es proposa potenciar que les persones grans experimentin sensacions noves, moure's per a no tancar-se. També la realització de treballs manuals que transmetin calma així com també la pràctica de la meditació. Caldria també fomentar i revaloritzar oficis i activitats relacionades amb l'estar a la natura i puguin ser realitzats per persones grans (per exemple pastor d'ovelles). Finalment, es posa èmfasi en promoure l'acceptació de les diferents cultures en les propostes d'oci i diversió.

- **Formació**

Per últim, en aquesta nova àrea de formació, es proposa **fomentar formacions per persones d'edat avançada** per poder il·lustrar-te i formar-te en aquesta etapa de la vida de les persones.

Conclusions

En aquest apartat, ens disposem a **analitzar les principals conclusions en relació amb els reptes i propostes de millora de les diferents àrees temàtiques que afecten l'envelliment en zones rurals a la comarca del Bages** segons la sessió de codisseny portada a terme i les experiències en primera persona de les persones d'edat avançada participants a la sessió.

En primer lloc, la dimensió més destacada d'aquesta sessió de codisseny ha estat l'**àrea de Serveis Socials i de Salut**. Les persones participants identifiquen diversos reptes els quals necessiten la inversió de recursos i propostes per a la seva millora. En línies generals, troben que els serveis socials i de salut oferits en àrees rurals són insuficients comparats amb la quantitat de serveis en el món urbà. L'accés, tant pel que fa al desplaçament com de facilitat d'accés als serveis, que necessiten les persones de l'entorn rural és sovint insuficient. També opinen que la qualitat dels serveis no està prou adaptada a les necessitats reals de les persones d'edat avançada. En aquest sentit, proposen que les seves opinions, experiències, necessitats i demandes en primera persona siguin escoltades per part de les persones responsables i decisores polítiques dels canvis en els serveis socials i de salut. A més a més, destaquen una manca important de professionals als serveis del món rural i es detecta la manca de coordinació entre professionals de diferents serveis que opinen milloraria l'atenció a les persones. D'altra banda, es proposa fomentar la recerca en relació amb les necessitats de les persones d'edat avançada - destacant la necessitat d'incorporar a les persones d'edat de forma participativa a la recerca, a més a més de fomentar major recerca en gerontologia i neurociències aplicades a les persones grans. En aquest sentit, la ciència ciutadana a través del projecte Bages Ciència Ciutadana pot tenir un paper clau en donar compliment a aquestes recomanacions i posar en diàleg a persones d'edat avançada amb diferents agents de l'ecosistema tant de salut pública, comunitària i social com de recerca i innovació. Aquesta sessió significaria un primer pas endavant de cara a poder involucrar a més persones d'edat avançada de la comarca i poder realitzar iniciatives de ciència ciutadana per tal d'aprofundir en els aspectes més destacats d'aquesta sessió - com els reptes, necessitats i propostes en relació als serveis socials i de salut.

Respecte a l'àrea de **benestar emocional**, sorgeix el repte i la necessitat de pal·liar els sentiments de solitud de les persones d'edat avançada. Es proposen iniciatives que poden ser impulsades tant des dels serveis i les administracions, com des de les associacions o les entitats que proposen voluntariats. Destaca el concepte de família-aprenentatge com a iniciativa que ja existeix a la comarca del Bages per tal de connectar les persones d'edat avançada amb les persones joves cohabitant en masies a l'entorn rural. És interessant poder explorar les iniciatives ja existents a la comarca en aquest sentit i poder codissenyar possibles estratègies de comunicació eficients per tal de donar-les a conèixer entre les persones grans si es detecta una manca de coneixement d'aquestes. D'altra banda, seria adient poder explorar les possibilitats de fomentar aquest tipus d'iniciatives davant la detecció d'una manca de suport en relació amb la solitud de les persones d'edat.

Pel que fa a la **vulnerabilitat**, destacarem a les conclusions les dificultats de cara a gestionar les noves tecnologies - és a dir, la bretxa digital - que existeix en relació amb les persones d'edat avançada que no han tingut la formació ni experiència necessàries per adaptar-se a aquests canvis socials tan ràpids. Destaca la necessitat de poder portar a terme tràmits i gestions de la vida quotidiana. En aquest sentit, d'una banda, es proposa el reforç en l'educació i formació de noves tecnologies per a la gent gran, així com la conservació de la modalitat telefònica de cara a poder

realitzar tràmits i gestions de l'administració pública d'aquesta forma si és necessari. En aquest sentit, caldria tenir més informació sobre els tràmits i les gestions més utilitzades en aquestes franges d'edat per tal d'adaptar-les o fer formacions específiques per les persones indicades.

En l'àrea de **vida social**, destaca la importància per a les persones d'edat avançada de mantenir una vida socialment activa - en resposta també al repte de l'àrea de benestar emocional i pal·liar així la solitud. D'aquesta manera, s'expressen necessitats i propostes per caminar en aquest sentit. El nivell de dependència apareix com la dificultat més gran a l'hora de mantenir aquesta vida social. Com a propostes, destaquen la creació de serveis de transport especials en entorns rurals per a persones amb dificultats de desplaçament i restriccions físiques, o d'altres problemàtiques. També el foment d'un major nombre d'iniciatives per fomentar la socialització de persones grans en entorns rurals que no sigui trobar-se als bars dels pobles. Interessant també la proposta de promoure la transmissió de coneixement de persones d'edat avançada a població jove - tot fomentant la interacció social entre persones de diverses generacions. Aquest és un altre punt que convergeix amb la iniciativa de cohabitatge entre persones grans i joves a la comarca. Caldria explorar les iniciatives ja existents a la comarca del Bages, tant sobre a possibilitat del foment del transport, iniciatives per la socialització de les persones grans, com les idees de transmissió de coneixement intergeneracional.

Les necessitats i propostes de l'àrea d'**economia** giren entorn de la inversió de recursos en les diferents àrees per donar compliment a les propostes i solucions als reptes esmentats, com els referents als serveis de salut i socials i la recerca de les necessitats de les persones d'edat avançada i la millora de la seva qualitat de vida. Tanmateix, es detecta la necessitat de millorar les pensions de les persones d'edat avançada, en molts casos, insuficients per una vida digna, sobretot en el cas de les dones.

En relació amb l'àrea d'**oci i diversió**, és interessant destacar el desacord d'algunes de les persones participants amb l'enfocament - considerat inadequat - que impera a les activitats i iniciatives proposades per les persones d'edat avançada. Indiquen que sovint les activitats estan pensades per a millorar la seva salut, també tractant-los com infants petits, cosa que no els agrada i troben completament fora de lloc, i sobretot no pel gaudi vital de poder fer activitats - com un passeig per la natura, per exemple - en comptes d'haver de caminar perquè són grans. En aquest sentit, és interessant poder revisar la visió que els serveis i entitats que ofereixen aquests espais o iniciatives tenen de les persones d'edat avançada. Cal potser revisar aquesta visió i enfocament tenint en compte la participació de les persones d'edat per tal d'oferir activitats més significatives per les seves necessitats d'oci en aquesta etapa vital. En aquest sentit, la ciència ciutadana hi juga un paper rellevant amb la possibilitat de codissenyar iniciatives adaptades realment a les necessitats de les persones i no les típiques activitats que s'han dit a terme durant molt de temps. També seria interessant poder investigar sobre si aquesta és una opinió generalitzada en una mostra més gran de persones grans de la comarca i d'entorns rurals.

És interessant recalcar, que algunes de les persones participants varen proposar la inclusió de dues àrees noves com a dimensions on detectar reptes i millores en relació amb l'envelliment a les zones rurals: el gènere i la formació.

Pel que fa al **Gènere**, es fa èmfasi en la desigualtat entre dones i homes, ja que les dones tenen desavantatges donats els seus rols de gènere en aquestes generacions. Seria de gran importància incloure una perspectiva de gènere als estudis sobre l'envelliment a les zones rurals i com aquesta afecta les diferents dimensions en la vida de les persones de gènere femení. En concret, en relació amb les cures i amb els canvis del model tradicional de les dones que cuiden a les persones de la

família durant generacions i el paper que poden tenir els homes en entorns rurals ara més masculinitzats, com apuntava l'estudi d'Elizalde-San Miguel a la introducció del present informe. S'està ja gestant un canvi en aquest sentit? Seria interessant aprofundir en aquesta línia.

Per últim, trobem una nova àrea proposada que és la **Formació**, que sorgeix com a contrapunt de l'àrea d'oci i diversió. S'apunta a la necessitat de les persones d'edat avançada de no ser tractades com a nens o nenes, sinó com a persones adultes grans i que hi hagi activitats per a la seva edat més relacionades amb la formació i no amb l'entreteniment. S'apunta a la necessitat de reconèixer que les persones d'edat avançada poden continuar formant-se. En aquest sentit, algunes de les persones participants són estudiants de la FUB, fet que denota el sorgiment d'aquesta àrea i la seva importància per la continuïtat de la formació i l'esperit de seguir aprenent tot i trobar-se en una etapa més avançada de la vida on la formació no va ja lligada al món professional, sinó al gaudi, a la generació de coneixement i l'estimulació cognitiva.

Per concloure, les persones participants valoren molt positivament poder participar en iniciatives que tenen en compte les seves veus, opinions i experiències en primera persona. Al final de la sessió, pregunten que se'n farà de la informació recollida i si podrà arribar a persones decisores polítiques de la comarca o altres responsables per tenir més en compte les seves necessitats a l'hora de planificar serveis o idear iniciatives diverses per aquesta franja d'edat. Seria interessant que aquestes persones poguessin continuar formant part del projecte Bages Ciència Ciutadana conjuntament amb altres persones grans. També poder organitzar sessions on persones d'edat avançada puguin dialogar amb responsables de les administracions públiques per tal de fer-los arribar els seus reptes i peticions.

Reflexions a futur

Com a reflexions finals, voldríem fer aportacions en relació amb el potencial que té la ciència ciutadana en el context del Bages i concretament amb activitats lligades al Festival Internacional de Cinema Social de Manresa. Creiem que lligar una proposta de sessions participatives de forma continuada amb el Festival, té potencial per convertir-se en un espai de trobada on la ciutadania pugui participar de forma activa en la identificació de reptes, necessitats i proposta de millores o solucions de cara a alinear més la ciència amb els reptes i necessitats de la societat. Si s'identifica aquest espai, i d'altres que puguin ser adients en l'àmbit comunitari, com a disparadors per iniciar pilots o projectes de ciència ciutadana, tant de bo esdevingui una iniciativa que neixi per quedar-se a la comarca. El Festival pot convertir-se en un punt de trobada des d'on continuar amb iniciatives a través de projectes de recerca amb metodologies de ciència ciutadana que promogui la FUB - com ja està succeint amb aquesta darrera edició-, o altres agents, en relació a l'agenda compartida del Bages en salut i social.

Com en tot projecte de ciència ciutadana, però, cal tenir en compte la generació d'estratègies per involucrar a la ciutadania i les limitacions que tenen certes activitats. En aquest cas concret, les persones que solen assistir a activitats com el visionament d'una pel·lícula en el marc d'un Festival, normalment pertanyen a una categoria social concreta, sovint amb un alt nivell socioeducatiu. Per tal d'augmentar la inclusivitat i tenir una mostra de realitats socials diverses més representativa, cal generar estratègies per involucrar a altres perfils socials assegurant una major inclusivitat.

D'altra banda, tenir present aquesta activitat com a disparador d'altres que la segueixen, pot ser una bona estratègia per involucrar a més persones tot oferint una continuïtat ja des del moment de l'activitat i poder aprofitar el cercle de les persones assistents per tal d'arribar a més persones, com en aquest cas, amb persones d'edat avançada d'entorns rurals al Bages.

En el cas concret que ens ocupa, la sessió de codisseny va tenir una participació més baixa de l'esperada. Pensem que la pluja d'aquell dia va ser un factor pel qual algunes persones que havien confirmat no assistissin finalment. Possiblement, també el perfil poblacional de persones d'edat avançada pot fer-se enrere més fàcilment segons les circumstàncies, tot i que també disposen de més disponibilitat per assistir pel fet d'estar jubilades. Per últim, el tema de facilitar el transport i recollir a les persones als seus municipis, com es va plantejar en un inici, pot ser també una bona alternativa per assegurar una major participació. Per sessions posteriors, tot i que lligades al Festival, es pot valorar realitzar-les en municipis rurals per tal d'assegurar una major representativitat de la participació i donar compliment a la realització d'activitats en entorns rurals on normalment no arriben aquestes activitats.

Annex

El present annex es divideix en els següents apartats: 1) Agenda i guió de la sessió i 2) Mapes de treball. A la secció 2, es presenten els mapes de treball genèrics per treballar amb els diferents grups, així com els mapes de treball per fases dels dos grups.

1) Agenda i guió de la sessió

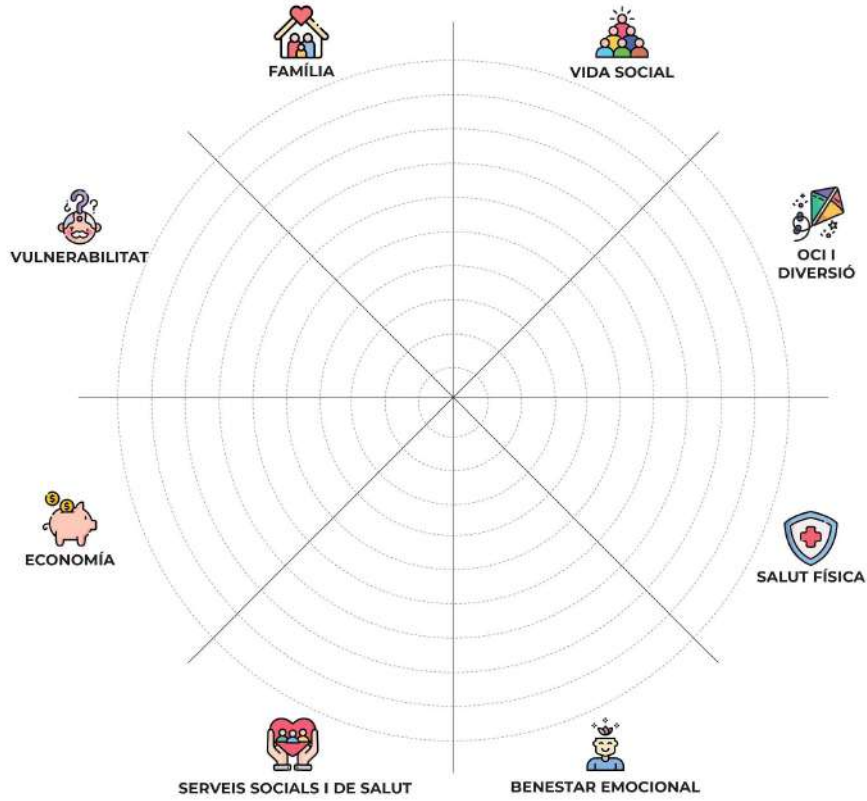
Horari	Durada	Títol	Guió	A càrrec de	Format	Materials
14:00 - 14:05	05 min	Entrada participants	Entrada participants <i>Nota: divisió en dos grups de treball</i>	Nora Salas Seoane	Plenari	-
14:05 - 14:10	05 min	Inici i benvinguda a la sessió	Benvinguda a la sessió i presentació d'objectius: per què som aquí	Nora Salas Seoane - Equip FUB	Plenari	-
14:10 - 14:25	15 min	Ronda de presentacions de participants	Cada facilitadora lidera la ronda de presentacions preguntant nom, lloc de residència i quin superpoder els agradaria tenir	Nora Salas Seoane Agostina Bianchi	Grups	-
14:25 - 14:45	20 min	Dinàmica "Roda de la Vida"	En cada grup es presenta la dinàmica de la "Roda de la Vida" on hi ha 8 àrees destacades per a la identificació de reptes de l'envelliment. Es tracta de puntuar amb adhesius cada àrea en funció del grau de satisfacció comentant detalls sobre aquestes en la seva vida quotidiana.	Nora Salas Seoane - Agostina Bianchi	Grups	Mapa de treball Roda de la Vida Adhesius de colors

14:45 - 14:55	10 min	Triar reptes	Comentem els reptes més rellevants amb relació a cada àrea pensant en les coses que es podrien millorar per a la següent dinàmica.	Nora Salas Seoane Agostina Bianchi		-
14:55 - 15:25	30 min	Dinàmica "collage"	Contestem a la següent pregunta a través de la tècnica del collage: "Quines són les solucions que pensem per a afrontar els reptes / problemàtiques de l'envelliment en zones rurals?" Es fomenta que les persones participants aportin solucions i propostes.	Nora Salas Seoane - Agostina Bianchi	Grups	Mapa de treball Collage Fulles en blanc Post-it Retoladors Cinta de pintor Tisores Cola de paper Retalls de revistes i fotos antigues
15:25 - 15:45	20 min	Conclusions	Les facilitadores comparteixen les conclusions del seu grup	Nora Salas Seoane - Agostina Bianchi	Plenari	-
15:45 - 15:50	05 min	Tancament de la sessió	Pròxims passos i agraïment a la participació.	Nora Salas Seoane - Equip FUB	Plenari	-

2) Mapes de treball

2.1. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes

Bages Ciència Ciutadana:
Un abordatge participatiu per a afrontar els reptes de l'envelliment en entorns rurals

2.2. Mapa de treball Fase 2: Recerca de solucions

Bages Ciència Ciutadana:

Un abordatge participatiu per a afrontar els reptes de l'envelliment en entorns rurals

Entidades organizadoras:
UMANRESA
UNIVERSITAT DE GIRONA
FACULTAT D'ENGINYERIA

Entidades que dan soporte:
Science
for Change

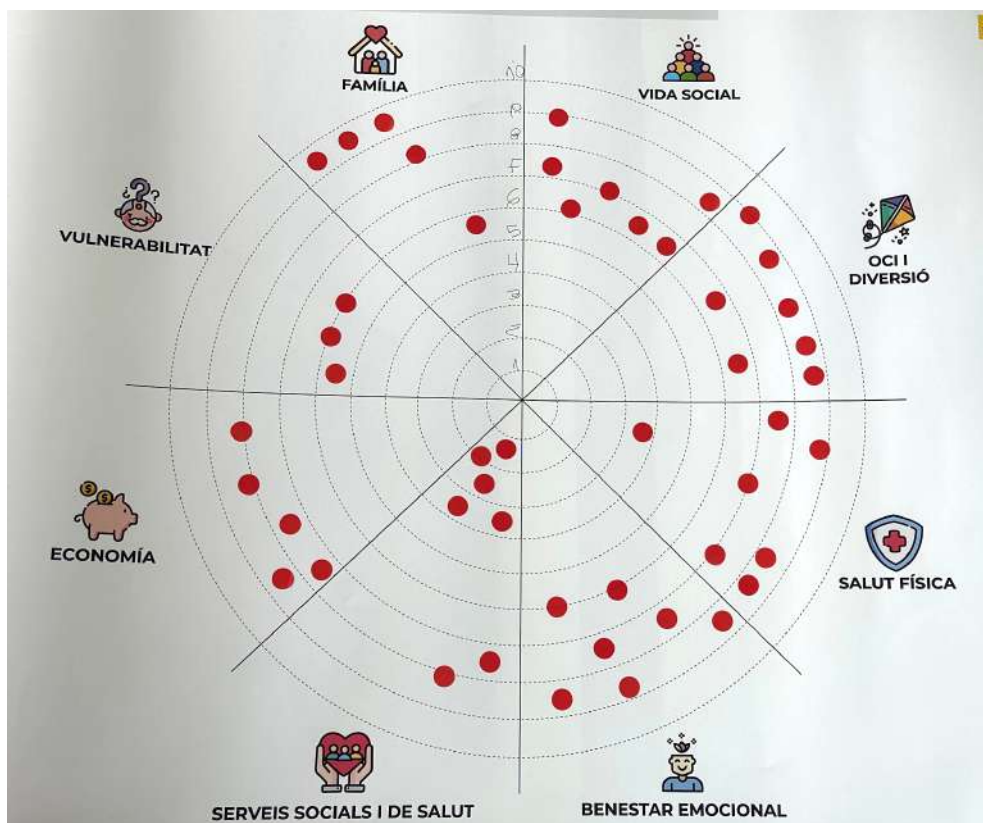

Con la colaboración de:

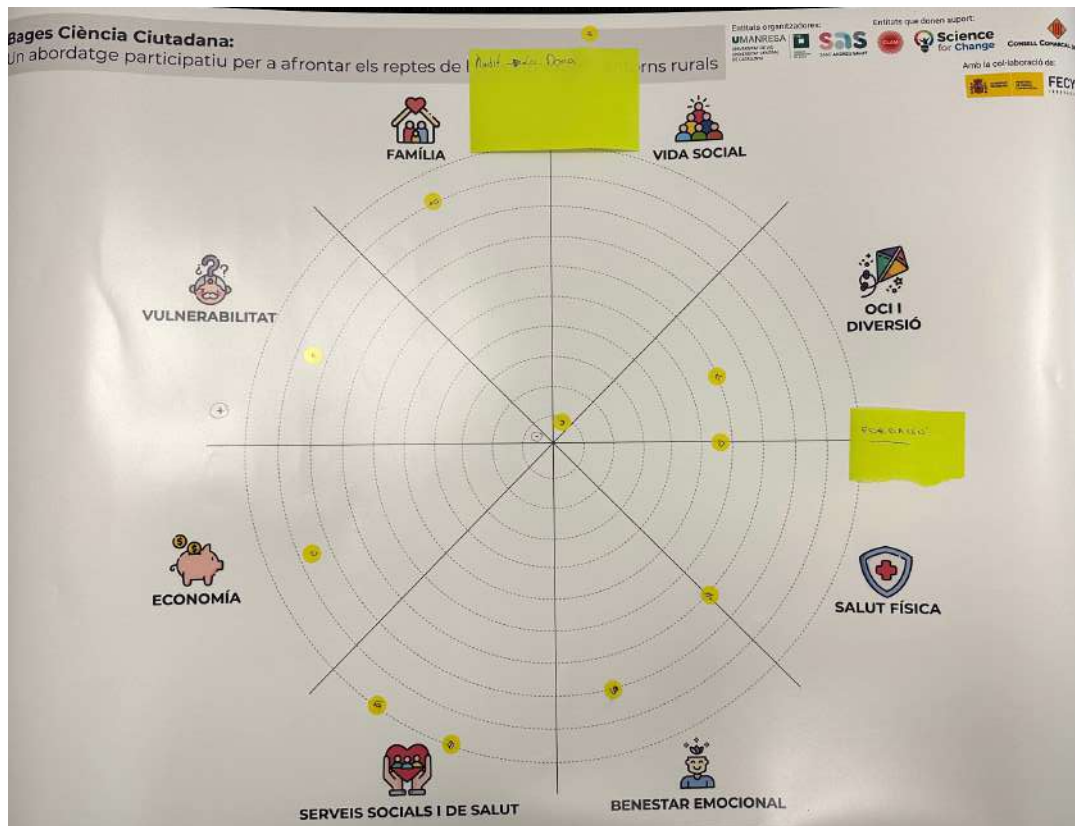

Quines solucions
pensem per afrontar les
problemàtiques de
l'envelliment en zones
rurals?

2.3. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes (Grup Vermell)

2.4. Mapa de treball Fase 1: Identificació de reptes (Grup Verd)

2.5. Mapa de treball Fase 2: Codisseny de solucions (Grup Vermell)

2.6. Mapa de treball Fase 2: Codisseny de solucions (Grup Verd)

